

Téli turné 2010 - első napja, - baleset Nyíregyházán

A koncert vége felé **Elekes Éva**, V. osztályos kórustag ingujja hirtelen lángralobbant. A zajos siker közepette az Évike társai későn vették észre, hogy meggyúlt. Az előtte ülő kürtös megpróbálta kioltani, nehezen sikerült, de kioltotta, míg az odasiető kísérek átemelték a padokon Évikét. Sztankó Éva nyíregyházi orvosnő (a közönségből) gyors elhatározással beszállította a közeli sürgősségre, ahol bekötötték. A hangversenyt nem szakítottuk meg, bár a történetekhez közel ülő közönség jócskán megriadt. A kórus és a zenekar többsége nem vette észre a történetet, csak az esti vacsoránál értesült az eseményről. Leginkább a közvetlenül mellette álló ikertestvérét, Zsuzsikát és a háta mögött levőket ijesztette meg a látvány, no meg Évikét, aki visítva nézte, hogy ég az ingje.

Következmények: riadt közönség, kishiján botrányba fulladt előadás. Évike bal alkarjának felső részén másodfokú égés keletkezett kb. 10x4 cm folton. A miskolci gyermeksebészeti osztályon két orvos kötözte ottartózkodásunk alatt minden reggel: dr. Makra József és dr. Papp Rózsa. Dermazin kenőccsel kezelték, a sebet naponta letisztították, ami viszont három nap múlva megduzzadt, ennek ellenére Évike nem fájlalta sőt a koncerteken is rendszeresen szerepelt barátnőjétől kölcsönkapott széky ingben. Műtétet vagy pedig 6 hetes gyógyulási időt jósoltak a miskolci kórházban. Hazaérkezésünk után a szülőkkel elbeszélgettünk. Az ikrek szülei értelmes, aranyos emberek (András és Szilvia), mindketten énekeltek valaha a kórusban. A rokonságban volt már égési sérülés, vállalták a kezelést, ami rendszeres sebellátásból áll. A folt szépen gyógyul, Évike jó kedvű, félelme, hogy a baleset miatt nem jöhetnek többé turnékra, alaptalannak bizonyult.

A baleset okai:

1. A koncertről való késés miatt nem volt időnk a templom terét lemérni a kórus sorainak összetételét és hosszúságát meghatározni (mint más esetekben szoktuk), ezért a gyertyafényes, csillagszórós záró nótánkban a zsúfolódásban az ing lángrakapott.
2. Évike ingjének anyaga műszálas volt, hirtelen és nagy hővel égett, kioltani nehéz volt.
3. Nem szabad a gyertyát leengedni!

Elekes Éva a Nyíregyháza - Szentegyháza mesemondó és dalversenyen mesét mond - 2010.

november 6. Szentegyházasfalu

* * * * *

A Gyermekfilharmónia és az ehhez kapcsolódó rendszeres zeneoktatás kihatása a település életére - tanulmány, 2010

A település felső részében, a faluban 3.500 lakos él, külön temploma (rom. kat.) és I-VIII osztályos iskolája meghatározza az itt élő gyermekek zenei orientációját. A Gyermekfilharmónia léte majdnem 30 éves múltjával kiegészíti ezeket. Az egyházi szertartásokon való énekek és az iskolai kötelező tananyag mellett színes zenei palettát biztosít elsősorban a gyermekek számára, főleg klasszikus és népzene terén. A Gyermekfilharmónia keretén belül nemcsak az

énekelhető szöveges dalok, hanem a fúvós- és vonós hangszerek repertoárja is szerepel. A rendszeres hangszeres oktatás eredményeképp számos portáról a gyermek délutáni hangszergyakorlásának hangjai hallatszanak, emellett gyakran énekelésre is sor kerül. Az eltelt majd három évtized azt eredményezte, hogy a településen **a családi muzsikálás, a zenei pálya felé való orientáció, az értő közönség kinevelése valamint az énekes falu jelensége alakult ki.**

1. Családi muzsikálás: A Gyermekfilharmónia amatőr énekesei és hangszeresei a Tanulók Házi és iskolai szakóráikon kívül otthoni gyakorlással mélyítik el a Filharmónia fellépéséhez szükséges anyagot. Az otthoni gyakorlás főleg esti órákban és hétvégi szabadnapokon (szombat, vasárnap) történnek. Megfigyeléseim szerint ezekbe a próbákba szívesen bekapcsolódnak a tanuló diákok testvérei, szülei és nagyszülei is. A néhai diák – ma már szülő – számára nem ismeretlenek a felhagyott gyakorlatok, zenei frázisok, hiszen ugyanezeket gyermekkorában ő is végiggyakorolta. -„Olyan jó hallgatni ahogy Tibike gyakorol, és kínlódik a hangokkal mint én kínlódtam 25 éve. Az egész gyermekkoromat újraélem általa.” – Segíteni szoktál-e? – „Van, amikor elveszem a hangszert és meg akarom mutatni, ilyenkor jövök rá, hogy kiestem a formából...de van, amikor nekem sikerül jobban.”

A szülő és gyermek közös hangszer-gyakorlásának eredményeképp leggyakrabban a család többi tagjai is bekapcsolódnak és legtöbb esetben énekelve kísérik a gyakorlást. Ezek a közös produkciók lelkesítik a kisebb testvéreket arra, hogy vágyakozzanak ők is testvérük áhított hangszere után, gyakran kézbe vegyék azt akár testvérük vagy édesanyjuk/apjuk segítségével kérve annak megszólaltatásához.

Ezekbe a muzikális három-négy gyermekes családokba, ahol valamelyik szülő egykoron a Filharmónia tagja volt, fontosnak tartom valamilyen öröggel hangszer juttatni pluszban. Nem egy esetben jutalomként adunk hangszer, ha módosabb család, rábeszéljük, vásároljon. (A Gyermekfilharmónia Alapítvány elsődleges feladatának tekintjük a hangszerállomány bővítését vásárlással, adományozók segítségével keresve, pályázati úton, stb.)

A családi zenélés serkentésére a megjelent Törpe Daloskönyv sorozat folytatásaként az öt kötet Hegedűiskola kiadását láttam legmegfelelőbbnek. A gyermekdal és népdal alapokon nyugvó példatárban házi muzsikálásra alkalmas két- és háromszólamú anyag is található. A visszajelzések alapján egyértelmű volt, hogy sikeresek a kottafüzetek és folytatásra van szükség. Tervben van a fúvós hangszerek számára (klarinét, trombita és tenorkürt/vadászkürt) valamint blockflöte hangszeriskolák szerkesztése. A házi muzsikálás legszebb példáit a Mihály család, Balázs család és Lőrincz család esetében sorolhatom.

a) Mihály Szilárd és Zsuzsa négy gyermekükből hárman a Gyermekfilharmónia hegedűsei. Otthon I-II-III hegedű szólamokat gyakorolnak „zenekart” alapítva, anyjuk (óvónő) és húguk közösen a Fili kórusa.

b) Balázs Ilus lányával, Tündével (VI.o.), ketten gyakorolják rendszeresen a Tündének felhagyott anyagot. Ilus 1985-től 1991-ig a Filharmónia III. majd I. hegedűse volt.

c) Lőrincz Tibor a Filharmónia alapító tagságában trombitás, jelenleg sófőr, örömmel gyakorol

a kezdő trombitás fiával. Tibike V. osztályos.

Folyamatosan szembesülök azzal is, hogy a gyermekek a Filharmónia kórusába úgy érkeznek, hogy tudják a Filharmónia repertoárján levő dalok egy részét. Tisztán intonálnak, a szöveget helyesen értelmezik. Kérdésekre azt válaszolják: "Édesanyámmal/ nagy testvéremmel rendszeresen énekelünk odahaza. Ők tanították meg."

A tanult dalok nemcsak azért élnek tovább, mert a Filharmónia repertoárjában rendszeresen jelen vannak és az évek során több ízben hallhatja őket a közönség, hanem a pontosan vezetett kórusfűzetek révén is. A kórusfűzet a dalárdista bibliája, amelyben az énekszövegek mellett helyet kapnak a kiszállások időpontjai, repertoárjai, emlékversek, rajzok és „titkos jegyzetek” is. És ez így működött az édesanyjuk/apjuk diákkorában is. Ezek a fűzetek a családi lelki vagyon jeles darabjai. Nem egy kisdíák büszkélkedik kórus órán az anyja fűzetével.

2. Zenei pálya választása: Szentegyháza lakossága mindig büszke volt művészi adottságaira. A zenei tehetségek kibontakozásához a Gyermekfilharmónia zenei mozgalom nagy mértékben hozzájárult. 1980 előtt is voltak, akik zenei pályában látták érvényesülésük lehetőségét, de a Filharmónia létrejötte után ez a szám megnövekedett.

A zenei érdeklődés felnőttkori meghatározó szerepét négy csoportban találtam meg: *hivatásos zenészek, kántorok, tanítók és lakodalmi zenészek.*

a) Hivatásos zenészek: A Filharmónia próbáin hangszerrel jeleskedők közül sok gyermek és szülő felismerte a zenei pálya szépségét. Természetesen a zeneköri hangszeroktatás színvonala nem üti azt a szintet, amivel a zenei pályán profi eredményeket lehetne elérni, ezért a család csakhamar úgy döntött, hogy valamelyik Művészeti Iskolában / Líceumban taníttatja tovább gyermekét. Így kerültek az elmúlt 20 évben Székelyudvarhely, Marosvásárhely, Kolozsvár, Nagyvárad és Brassó zeneiskoláiba, az egykori filharmónista gyermekek, hogy aztán a Kolozsvári Konzervatórium végzettjeként bel- és külföldi filharmóniák muzsikusaiként keressék kenyerüket. Néhány kiemelkedő példa a teljesség igénye nélkül:

- Mihály Teréz – filitag 1988-1992 – jelenleg a Brassói Filharmónia mélyhegedűse.
- Király Erzsébet – filitag 1988 – 1991 – Gh. Dima Konzervatórium végzettje, jelenleg a Transilvania (Kolozsvár) Filharmónia mélyhegedűse.
- Simó Sarolta – filitag 1993-1997 – Gh. Dima Konzervatórium végzettje 2005-ben, jelenleg ír zenész Dublinban
- Király Kinga – filitag 1990-1994 – tanulmányait Kolozsváron folytatja Gh. Dima végzettjeként, jelenleg Svájcban mesterizik.
- Haáz Bence – filitag 1999-2000 – Gh. Dima végzős, jelenleg a Transilvania (Kolozsvár) Filharmónia oboistája.
- Ferencz Vilmos – Fili szólóénekes 1995-2000 – végzett Nagyváradon (Partium Keresztyén Egyetem), jelenleg Váradon zenetanár
- Sófalvi Katalin – Fili hegedűse 1988-1992 – végzett Székesfehérváron, jelenleg ugyanott hegedűtanárnő a Művészeti Líceumban.

A felsorolást pár év múlva hosszú listával lehetne kiegészíteni, mert jelenleg több diákom végzi

nagy sikerrel a székelyudvarhelyi és marosvásárhelyi művészeti líceumok énekes és hangszeres fakultásait.

b) Kántorok: Az erős katolikus falu hitélete meghatározó jelentőségű volt az évszázadok folyamán. Az egyházi hatáskörbe tartozó állások mindig is vonzották a tehetségesebb, kiválni vágyó fiatalokat. A papi hivatás mellett rögtön következett a kántori állás utáni sóvárgás. A kántorok képzését a Gyulafehérvári Teológiai Főiskola vállalta fel. A Gyermekfilharmónia tagságából az elmúlt két és fél évtized alatt jó néhány diák orientálódott erre a pályára. Közülük hárman jelenleg főállású kántorok lettek.

- Tamás István – Filitag tenorkürt 1984-1992 – Szentegyházasfalu rom.kat. egyházkerület kántora 1998 óta, Canticum Novum egyházi kórus vezetője.

- Balázs Tibor – Filitag, II. trombita 1995-1998 – Borszék település kántora, 2006 óta

- Bartos András – filitag hegedű 1994-2000 – Kápolnásfalu kántora, zenetanár a helyi Kriza János Általános Iskolában

c) Tanítók: A Gyermekfilharmónia hangulatát, közösség-szervező erejét és zene iránti elkötelezettségét a tanítói pályát választó pedagógustársaim közül sokan hivatásuknak érzik. Ez nemcsak abban nyilvánul meg, hogy rendszeresen és alapos módszerességgel megtartják heti zeneóráikat, hanem az iskolán kívüli tevékenységek egész során is nyomon követhető: részt vállalnak hangszeroktatásban választott tantárgyként (elsősorban blockflöte); osztálykórusokat működtetnek; zenei vetélkedőket szerveznek; délutáni hegedűórákat vállalnak; besegítenek a Gyermekfilharmónia működtetésébe.

Ismét a teljesség igénye nélkül felsorolok pár nevet a helyi és a környező települések iskoláinak frissen végzett pedagógusaiból, akik a zenei nevelés alapköveit teszik le:

- Szentegyházasfalu: Szabó Enikő, Opra Erika, Frandes Emilia, Tankó Noémi, - tanítónők; Fekete Bartos Kinga, Hatos Mária, Márton Szidónia, Elekes Ildikó, Bartos Cecília, Bartos Gyöngyvér, Kele Éva - óvónők

- Szentkeresztbánya: Tankó Csilla, Elekes Ibolya, Mag Enikő, Tamás Gabriella- tanítónők

- Kápolnásfalu: Finta Krisztina, Elekes Hajnal – tanítónők

- Lövéte: Vitus Izabella

- Csíkszereda: Ferencz Réka

- Székelyudvarhely: Lőrincz Mária

- Kolozsvár: Bak Márta

- Nagyvárad: Demeter Szilárd

- Magyarország: Vitus Anna, Szőcs Enikő, Lőrincz András

d) Lakodalmi zenészek: Zenei felkészültségük segítségével a szórakoztatóiparban is kenyérhez juthatnak a Fili valamikori tagjai. A bő kereset, a gyors siker, a könnyű műfaj és nem túl magas képzettség ideáljában némelyik filimuzsikus még a Filharmónia tagjaként megkezdi a „bandázást”. Ezek közül néhányan a mai napig pályán maradtak, együttesük híre (pl. Megaton) a megye határain is túljutott. Sok tanítványom - elsősorban a fúvósok – próbálják meg hangszeres tudásukat ily módon értékesíteni. Repertoárjuk kialakításánál viszont óhatatlanul beköszönt a kommersz ízlésvilág. „Nem játszhatunk mást, a közönség ezt kéri, ezért fizet”. A Gyermekfilharmónia foglalkozásain sajnos, nem jut idő ennek a zenei műfajnak a pallérozására repertoár-bővítés vagy technikai szempontokból. Tekintettel arra, hogy a település zenei ízlés alakításában ezeknek az együtteseknek milyen óriási szerepük van, találni kéne valamilyen módot a ráhatásra.

3. Értő közönség kinevelése: A Gyermekfilharmónia működése remek fórum a szimfonikus zene, a kórusmuzsika hangzásvilágának megértéséhez, befogadásához. Az együttesben muzsikáló, énekelő gyermekek óhatatlanul megismerik a zenekar összetételét, működési szabályait, zenei kifejezésekkel találkoznak, hangszerek működési elvét, hangzásvilágát tanulják. Azt is tudják, hol nem szabad beletapsolni a zenei darabok folyamán.

Mindezek ismeretével óriási előnyt élveznek a „többiekkel” szemben. Következésképpen hálás közönséget alkotnak egy komolyzenei előadás vagy akár zenei audició alkalmával.

Szentegyházán a Gyermekfilharmónia koncertjei mindig teltházások, idegenből érkezett vendég együttesek hangversenyeire pedig a 150 fős társaság könnyen mozgósítható. Ez az eredmény lassan alakult ki.

A Gyermekfilharmónia működésének kezdetén - a kommunizmusban – a pedagógusok kötelező kulturális tevékenysége pártpolitikailag meghatározott program volt. Mára mindenki saját meggyőződésből megy vagy nem megy előadásra. Ebben meghatározó szerepe van a számos TV csatornának is. A Filharmónia foglalkozásain, hangszerórákon, kóruspróbákon az általunk meghirdetett előadásokat megelőzi egy ismertető beszélgetés, érdeklődés felkeltés céljából. A pártpolitikát ezúttal a hiányzási füzet helyettesíti. A meggyőző munka és a megszorítás/jutalmazás eredménye a telt ház a televízió szívóhatása ellenére is.

4. Énekes falu: Noha Szentegyházafalu Szentegyháza város része az erdélyi székely falu hagyományai, szellemi és tárgyi néprajzi jellemzői még mindig fellelhetők meghatározóak a falu életében. Ebben jelentős helyet kapnak a népdalok, mődalok és nóták is. Egyházi és népi ünnepek alkalmával, a tavaszi zöld ágazás, a lakodalmi ceremóniák, halottsiratók vagy egyszerű kocsmázások alkalmával rendszeresen szól a tiszta énekhang. A bátor, tiszta éneklésnek hagyománya van itt.

A Gyermekfilharmónia ezt a hagyományt nemcsak felhasználja, hanem bátorítja, táplálja, továbbélteti. Az együttes 100 tagú kórusának éneklési stílusa – hasonlóan a falu nótásaihoz – szintén harsány, bátor, derűs. A lefedett hangú éneklést főleg azokon a kóruspróbákon alkalmazzuk, amikor megpróbálunk többszólamú feldolgozásokat vagy kánonokat interpretálni. A foglalkozásokon viszont a helyi népdalkincs megismertetése elsődleges fontosságú. Évente 40-50 népdalt tanulunk. Ezeknek gyakorlása, előadása torokhangon történik, nagy hangerővel. Az éneklő gyermekek csoportja ezáltal felbátorítja egymást az éneklés indukciós hatása erőt ad, tisztítja a hamisan intonáló hangját is. Nem egy esetben a 10 évesen hamisan énekelő gyermeket ez a közösség 14 éves korára teljesen kitisztította.

A rendszeres foglalkozások nyomán úgy lépik be a település felnőtt közösségébe a néhai kórustag, hogy 100-200 dalt tud, ezeket szívesen énekel főleg csoportokba verődve.

Erre a legszebb példa a településünkön 15 évvel ezelőtt megalakult Hagyományőrző Huszárok csapata. A társaságot alkotó 22 fiatalember közül 16-an valamikor ennek a vidám énekes iskolának tagjai voltak.

Az énekelési vágy és a közös tiszta éneklés hozta létre 1999-ben a Homoródmonti Népdalok Vetélkedőt is.

Szintén a közös éneklés céljából születtek meg a népdalvetélkedők nyomán a Törpe Daloskönyvek is.

Amíg Kecsetnek a fatorony, Karcfalvának az erődtemplom, addig Szentegyházásfalunak a közös éneklés a jellegzetessége.

Haáz Sándor

* * * * *

MAGYARORSZÁG BEMUTATKOZIK

A magyarság rövid története

A Kárpát-medence – Terra benedicta (Áldott föld) – a legkorábbi időktől kezdve lakott volt, amit éghajlata, a Kárpátok védő ölelése, termékeny földje, vízzel való bőséges ellátottsága, sajátosan gazdag növény- és állatvilága biztosított. A biodiverzitás mintapéldája ez a szinte zárt földrajzi egység, ezért mindenképpen védendő a globális behatások ellen.

Kr.e. 9-8 millió évvel ezelőtt Rudabányán él az ősi emberszabású majom, a Rudapithecus hungaricus.

Kr.e. 320 000 évvel ezelőtt Vértesszőlősön kerülnek elő a magyarországi előember, a Homo (erectus seu sapiens) paleohungaricus n. ssp. Thoma maradványai.

Kr.e. 200 000 év körüli időből számos ősemberi („neandervölgyi”) lelet származik (Subalyuk-Cserépfalu, Érd, stb.).

Kr.e. 35 000 évvel jelenik meg a mai ember – a Homo sapiens – Európában, a Kárpát-medencéből életének számos bizonyítéka származik (répáshutai Balla-barlang, Pálffy-barlang, Istállóskői-barlang, Csákvár, Görömböly-Tapolca, stb.).

Kr.e. 8000 – 4500 az átmeneti kőkor idejéből több lelőhely ismert, embercsont eddig nem került elő.

Kr.e. 4500 – 2300 az újkőkor (neolitikum) idejéből több száz emberi települést és temetőt ismerünk (Zengővárkony, Aszód, Bicske-Galagonyás, Kopáncs-Kökénydomb, stb.) Ebben a korban ugyanolyan emberek élnek a Kárpát-medencében mint mindenütt máshol Európában (mediterránok, alpiak, crômagnoniak, nordikusok, dináriak és kelet-baltiak). Az újkőkort nagy embermozgások, valamint gazdag növénytermesztés és állattenyésztés jellemzi.

Kr.e. 2300 – 1900 között (a rézkor) a lakosság jelentős része állattenyésztésből él és főleg mediterrán hatások érik őket (Polgár-Basatanya).

Kr.e. 1900 – 750 közötti idő a bronzkor. Benépesedés szempontjából mozgalmas korszak; az érkező új lakosok magukba olvasztják a már a Kárpát-medencében élő helyi lakosságot.

Kr.e. 750 – időszámításunk kezdetéig tart a vaskor. Megjelennek a Tisza és a Mátra-Bükk hegység közötti területen az iráni magasságról érkező

preszkíták

, majd a Kr. előtti VII-VI. században az Alföldön az ugyanonnan érkező

szkíták

– ősi magyar néven a „

szittyák

” – telepednek meg (Szentés-Vekerzúg, Tápíószentmárton, Tápíószele, Zöldhalompuszta, stb.), akik új lovas-kultúrát hoznak. Halottaik fölé halmokat emelnek, gazdag fémművességgel és állattartással rendelkeznek. A Dunántúlra az Alpok keleti feléről a föltehetően illír származású hallstattiak érkeznek, akik a Kr. előtti III. században a Rajna-Marne folyó mentéről jött keltákhöz (Ménfőcsanak, Kölesd-Lencsepuszta, Cece, stb.) hasonlóan az időszámításunk kezdete körül elhagyják a Kárpát-medencét, leszakadt csoportjaik beolvadnak a helyi lakosságba.

A Kárpát-medencében időszámításunk kezdetétől a Kr. utáni V. századig (elméletileg 410-ig) tart a római kor. Szír, albán és más légiók tartózkodnak a dunántúli Pannónia tartományban (Tác, Bogád, Szőny, Csákvár, Dunaújváros stb.). Virágzik a római kultúra, a „törzsi arisztokrácia” római polgárjogot kap, sokan Róma adófizetői és rabszolgái lesznek. A római korban a Kárpát-medencében több nagyváros (Savaria [Szombathely], Scrabantia [Sopron], Arrabona [Győr], Brigetio [Szőny], Sopiane [Pécs], Napoca [Kolozsvár], Apulum [Gyulafehérvár] stb.) épül.

A római kor elején az Iráni-fennsíkról az Alföldre bejönnek a lovas kultúrájú szauromaták, majd a jazig-szarmaták (Hódmezővásárhely, Szentes-Kistőke); megtelepednek és beolvadnak a Kárpát-medence alaplakosságába. A római foglalással csaknem egyidőben megjelennek az ún. „barbár népek” (markomannok, jazigok, alánok, vandálok, roxolánok stb.), akiknek kis része letelepedik, de többségük egy idő múlva továbbvonul.

A IV-V. századtól 896-ig tartó időszakot nevezzük a népvándorlás korának. Az első időben a Belső-Ázsiából származó

hunok

jelennek meg, akik Kr. után 91-ben, a hsziongnú törzsszövetség bomlása után előbb Turán (Közép-Ázsia) területére (a Csu-folyó vidékére) költöznek, majd a Fekete-tenger északkeleti részén telepednek le. A 360-as években a római császár behívja őket a Kárpát-medencébe, hogy a Tiszántúlon élő gepidákat „kordába tartsák”. Tehát a hunokat „behívják”, nem zsákmányolni jönnek a Kárpát-medencébe.

406-ban Kelet-Dunántúl (Valéria tartomány) Pannónia, majd 433-434-ben az egész Kárpát-medence (230 km²) a hunok szállásterülete lesz; a Szerémséget 441-442-ben népesítik be. A mintegy 35 000 főre becsült, fegyelmezett hun lovasíjászok jelentős szervezetséget jelentenek; Attila, aki a 390-es években a Kárpát-medencében (talán Tápíószentmárton környékén) születik, a Kr. utáni első évezred egyik legjelentősebb uralkodója Európának. Több nyelven beszél, diplomáciai kapcsolatokat tart fent más népekkel, és fényűző palotát építtet. A hunok földművelők és állattartók, de jelentős az iparuk, fémművességük és kereskedelmük. Egyistenhívők, nyelvükre lefordítják a Bibliát (Szent Jeromos, Kr. u. V. század). Attila 453-ban bekövetkezett halála után – becsült lélekszámuk akkor mintegy 165 000 fő lehetett – a hunok a mezőségi Csigle-mezőre, Csigle-dombra vonulnak, majd onnan benépesítik Erdélyt: ők a székelyek ősei.

A népvándorlás korának **második szakaszát a kései germánok** korszakának nevezzük, bár a gepidák, a keleti- és nyugati gótok, a kvádok és a szkírek már a római korban is bejöttek a Kárpát-medencébe. 526-568 között tartózkodtak itt a Marne-folyó mellől érkezett langobardok, akik a többi germán néppel együtt továbbvonulnak; jelentős embertani nyomot a Kárpát-medence lakosságában nem hagynak.

A népvándorlás korának **harmadik szakaszát a belső-ázsiai származású lovaskultúrájú avarok**

képviseleik. Először 568-ban, majd később még két „hullámban” (665-675-ben, majd 710-720 körül) az első türk birodalomból kiszakadva Ordosz vidékéről – Belső-Ázsiából – érkeznek a Kárpátok karéjába, mint zsuanszuanok; menetközben Közép-Ázsiában csatlakoznak a var-ok („tarka lovúak”) népéhez. A Kárpát-medencében letelepednek és az alaplakosság egy részét alkotják. Embertani megjelenésük, kultúrájuk (írásuk, zeneszerszámaik, fémművességük, stb.) hasonló Árpád népének jellemzőihez. Az avarok mintegy 250 évig az egész Kárpát-medence urai.

A szavárd hunok és a türk onogurok – Árpád népe – a Kr. utáni IV. század elején szakadnak ki a második türk törzsszövetség kötelékéből és Közép-Ázsián (Turánon), a Kaukázuson, Magna Hungarián, Levedi törzsterületén és Etelközön át Árpád vezérletével, valamint három, kazároktól leszakadt törzssel együtt bejönnek a Kárpát-medencébe. A magyarság már korábban, 838-ban az Al-Duna-i hadjáratban megismerkedik Atilla király ősi otthonával, és Álmos vezér csapatai már a 860-as években megjelennek a Kárpátok koszorúján belül. A kazároktól leszakadt „kabarok” elfoglalják a bolgároktól az erdélyi sóbányákat. 894-ben meghal

Szvatopluk morva őrgróf, akinek birtokai a Kárpát-medence északi részeibe nyúlnak bele, így Árpád vezér 895-ben hét – egymással szövetségre lépő türk törzssel együtt – visszafoglalja Atilla nagykirály ősi birodalmát, a Kárpát-medencét. Mivel a Dunántúl 900-ig még Arnulf frank uralkodó tartományának keleti részét alkotja, ezért Árpád népe ezt a területet csak 901-ben foglalja el.

A magyar csapatok tízes, százas, ezres és tízezres egységekben harcolnak. Egy-egy harcos 3-4 tartalék lovat visz magával. A magyarok harci művészetéről Bölcs Leó bizánci császár (Kr. u. 888-911) a „Taktika” című írásában számol be. Leírja, hogy a magyarság „férfiakban bővelkedő független nemzet”, és taglalja az oldaldesztkás magyar nyeret valamint a vas kengyelt, amit a világ a magyarok révén ismert meg. A magyaroknak állandó készenlétben van mintegy 30 000 lovaskatonája, akik 120 000 lóval és legalább 100 tonnányi hadfelszereléssel rendelkeznek. Árpád és utódai magyar nagyfejedelmek.

907. július 4-ike (5-e?) a pozsonyi (braslauerpurchi) csata napja. Árpád Pozsony mellett a többszörös túlerővel szemben legyőzi a fiatal Lajos német uralkodót, aki korábban büszkén jelenti ki: „Ugros eliminandos esse” (a magyarokat ki kell irtani). A csatában elesik Árpád három fia, ő maga is sebet kap, és július 7-én meghal, de a magyarokat nem sikerül kiirtani Európából.

X. század a magyarság európai beilleszkedésének és államalapításának korszaka. Volt mire alapozni életüket, hiszen a Kárpát-medencében van Európa aranykincsének 40 és ezüstkincsének 50 százaléka. Emellett nagy állatállománnyal, ősi növényeikkel, magvaikkal, dugványakkal és vesszeikkel érkeznek; arab és bizánci történetírók (Íbn Ruszta, Íbn Fadlan) nem győznek dicshimnuszokat zengeni a magyarok „szépségéről”, gazdagságáról, Bizánccal és az arab világgal folytatott bartell-kereskedelméről. Korabeli szerzők (frank oklevelek) leírják a „hungarusok” – a magyarok – haditaktikáját és fegyvereit (VI. Bölcs Leó bizánci császár), a Bíborbanszületett Konsztantín császár pedig a honfoglaló törzseket és magát a honfoglalást. A X. században a magyarok 55 európai hadjáratot vezetnek, de jelentős csatavesztésük csak 955-ben, az Augsburg melletti Lech-mezőn volt. A magyar vezérek belátják, hogy Európában nem a belső-ázsiai törzsszövetség, hanem az államiság az elfogadott államforma. Ezért Géza (970 [972] – 997) nagyfejedelem pénzt nyomtat, egész családjával felveszi a római kereszténységet, fiának – Istvánnak – bajor hercegnőt választ feleségül és lerakja a magyar állam alapjait. Géza nagyfejedelem egyistenhitű, keresztény, megalapítja Esztergom városát, Pannonhalmát, Székesfehérvárt és Veszprémet.

960. Taksony vezér letelepíti a besenyőket az országban.

1000. karácsonyán István királyt feltehetően a hunok beavató koronájával megkoronázzák, és ezzel kezdetét veszi az Árpád-ház dinasztikus uralkodása, amely 1301-ig tart. Az Árpád-házi királyok idején a Német-Római Szent Birodalom és a Kelet-Római (Bizánci) Birodalom mellett a Magyar Királyság Európa harmadik legszervezettebb állami-politikai és gazdasági egysége. Több európai uralkodó-ház vágya, hogy magyar herceg vagy hercegnő kerüljön udvarába. A világ második alkotmányát – a 720-as izlandi alkotmány után – Szent István fogalmazta meg Imre hercegnek írt intelmeiben. A világ egyetlen uralkodó háza sem adott annyi szentet a világnak, mint az Árpád-ház. Amíg a XIII. század végéig Európában 28 uralkodó házból származó személyt avattak szentté, addig nálunk csak az Árpád-házból 10-et (Szent Istvánt,

Szent Imrét, Szent Lászlót, Piroskát [Irénet], Szent Margitot, Szent Erzsébetet, Szent Kingát, Szent Jolantát, Boldog Erzsébetet és tössi Boldog Ilonát). Az Árpádok idején Magyarország bekapcsolódik az európai kulturális-szellemi vérkeringésbe, szerzetesrendek alakulnak, sok monostor és számos város épül. Székesfehérvár a szentföldi út zarándokközpontja, királyi székhely, koronázóváros és királyi temetkezőhely lesz, mint az ország – Esztergom után – második fővárosa.

1074-ben letelepednek az országban a besenyők maradványai, 1235-ben az Iráni-magasföldről érkező jászok, 1243-ban és 1246-ban a kis- és nagy kunok; ezzel befejeződik a Belső-Ázsia felől a Kárpát-medencébe hazát találó nagyállattartó lovas népek betelepítése. Szent István király idejében érkeznek az úzok, a rutének, majd megindul a hospesek („vendégek”) befogadása (németek, szászok, franciák vallonok, olaszok, böszörmények, kálizok, varsányok, szlovákok, románok, ruszinok és zsidók). A magyarság mindig befogadó nép volt és máig az maradt, vendégszeretete messze földön híres.

Az Európai Magyar Birodalmat I. (Szent) László király (1077-1095) hozza létre. Uralkodása idején országunk kiterjedt az Adriáig. III. Béla király (1172-1196) Európa leggazdagabb uralkodója, évi 23 000 tonna ezüstrrel (a francia királyoknak 17 000, az angoloknak 9 000 tonna ezüstje volt). A Kárpát-medencében járó arab utazók megemlítik, hogy az Árpádok idejében a magyarok földjén 78 város virágzott és a XII. század végén 91 monostor működött.

1241. április 11-én a Muhi pusztánál a magyar seregek megállítják az Európára törő mongolokat és ezzel első ízben, de nem utoljára védik meg Európát a pusztítástól. A muhi csata után a mongolok kénytelenek visszavonulni hazájukba. IV. Béla magyar király (1235-1270) hamarosan helyreállítja az ország rendjét, és végleg letelepíti a kunokat. IV. Béla uralkodása alatt az országban már 89 vár állott.

1301. A „vegyesházi” királyok uralkodásának kezdete. (I.) Károly Róbert (1301-1342) az Anjou Capet-dinasztia tagja, (I.) Nagy Lajos (1342-1382), és leánya Mária királynő (1382-1395) Lengyelországnak is uralkodója, Luxemburgi Zsigmond (1387-1437) német, cseh, itáliai király majd német császár, (V.) Habsburg Albert (1437-1439) és (I.) Jagello Ulászló (1440-1444) lengyel származásúak, V. László (1444-1457) lengyel király is. Vegyes-házi királyaink nagy európai uralkodócsaládokkal tartják fenn a rokonsági kapcsolatokat, paloták épülnek, és tovább erősödik a hazai kulturális és kereskedelmi élet. 1367-ben Pécsen egyetem működik és az országban mintegy 20 000 település van. Az 1389-es rigómezei csata után megindul a szerbek beáramlása az országba.

1456-ban az oszmán török hadak Európa felé törnek; Nándorfehérvárnál június 29-én Hunyadi János kormányzó (1444-1453) és az olasz Kapisztrán János kapucinus szerzetes kevés kereszties segítséggel megállítja a törököket; III. Calixtus pápa e győzelmet elősegítendő rendeli el a déli harangszót, amely a mai napig működő hagyomány.

1458 (I.) Hunyadi Mátyást 15 évesen megválasztják az ország uralkodójának (1458-1490). Nevelését Vitéz János bíboros vállalja, így válik Mátyás király Európa legnagyobb reneszánsz uralkodója. Első felesége a cseh Podjebrád Katalin, második a nápolyi Aragóniai Beatrix. A királyi udvarban megfordulnak Európa reneszánsz nagy mesterei (Janus Pannonius, Marzio Galeotto, Botticelli, stb.), kéziratos könyvtára 2500 kötetből áll. Budán 1473-ban Hess András

közép-európai első nyomdájában megjelenik a Budai Krónika, Pozsonyban és Budán egyetem működik. A király fekete serege és dunai flottája híres egész Európában. Mátyás idejében ugyanannyi (5,4, mások szerint csak 4,2 millió) ember beszéli a magyar nyelvet, mint amennyi az angolt. A nemzetiségek száma az országban mintegy 800 000 fő.

Hunyadi Mátyást a trónon a lengyel II. (Jagello) Ulászló (1490-1516), majd II. Lajos (1516-1526) követi, az utóbbi felesége Habsburg Mária.

1526. augusztus 29. Mohácsnál a magyar és európai zsoldos csapatok mintegy 80 000-es sereggel megütköznek a 200 000 fős török sereggel; az ütközet 6000 magyar, 17 000 vallon zsoldos, II. Lajos magyar király, 7 püspök, 28 főúr és 500 nemes halálával végződik és ezzel elkezdődik a közel 150 éves török uralom. Az országban két koronázott király van (Ferdinánd [1526-1564] és I. Szapolyai János [1526-1540]).

1524-ben Szulejmán békés elvonulást kér a magyaroktól, hogy V. Károly császár ellen vonulhasson, de ezt a királyi udvar megtagadja. Így a szultán hadjáratot indít a magyarok ellen. Buda török általi elfoglalása után (1541-ben) az ország három részre szakad; 1. a Tiszától keletre eső területre, az Erdélyi Fejedelemségre, 2. az ország nyugati részére, a Habsburgok által bekebelezett Magyar Királyságra és 3. az ország középső, törökök által megszállt területre.

A magyar szellemi élet jelentős részben Erdélyben főleg Nagyváradon folytatódik, amely a magyar állam menedékhelyé válik. Báthory István nemcsak erdélyi fejedelem, hanem 1575-től Litvánia és Lengyelország királya is. Bocskai István 1605-től nemcsak Erdély, de Magyarország fejedelme is; győztes szabadságharcot vív a német seregek ellen. Erdély aranykora Bethlen Gábor (1620-1629) és I. Rákóczi György (1630-1648) uralkodása idején köszönt be. Állami monopólium lesz a sókivitel, a méhviasz, a méz, a szarvasmarha-eladás, az állatbőr és az ércek értékesítése. Az 1568-as tordai országgyűlés a világon először deklarálja a vallásszabadságot. A Magyar Királyság trónjára 1526 decemberében Habsburgok kerülnek, akik 1918. november 13-ig meg is tartják a trónt.

A török hódoltság területe főleg az Alföldet foglalta magában. A közel 150 éves török „megszállás” idején a kisebb települések megszűnnek, ugyanakkor számos város épül. Nagy népességmozgás jellemzi e kort, de a gazdasági élet nem omlik össze; a törökök által megszállt területekről jelentős méreteket ölt a vörösbors (kadarka), a szilajmarha, a bakonyi sertés és a gabonakivitel.

1686. Budát XI. Ince pápa pénzügyi támogatásával összeálló szövetséges csapatok Lotharingiai Károly fővezérségével visszafoglalják a törököktől; Lotharingiai Károly 62 000-es seregében 15 000 magyar katona harcol. A török megszállást gyakorlatilag az 1697-es zentai csatáig, illetve 1699-ig számítják. Ezt követően az országrészek újra Magyar Királysággá egyesülnek. I. Lipót császár Erdélyt német tartománnyá teszi, a várakat felrobbantja; németeket, szerbeket és románokat telepít az országba. 1718 után a Temesköz is felszabadul a török uralom alól, de nem csatolják Magyarországhoz, hanem Temesi bánság („Bánát”) néven külön tartomány marad. A törökök távozása után újabb telepések (szlovákok, „görögök”, svábok) jönnek az országba; számuk megnő, és a gazdaság felvirágzik. Ebben az időben az ország még termékfelesleggel is rendelkezik.

1687. A magyar országgyűlés elismeri a Habsburg dinasztia örökös királyságát; a Habsburgok

sok idegent jutalmaznak magyar nemességgel. Az ország bányakincseit zálogba adják, a magyarság rovására a betelepítetteknek kedveznek, az adókat duplájára emelik és betiltják a szabad vallásgyakorlást.

1699. január 26. II. Musztafa és I. Lipót között megkötött karlócai béke értelmében Erdély is Habsburg kormányzás alá kerül. Névlegesen ugyan a magyar korona alá tartozik, de valójában Magyarországtól közigazgatásilag független, különálló tartományként kezelik.

1703. A Habsburgok ellen nem jön létre a francia és a lengyel szövetség. Több ízben történik kísérlet arra, hogy az ország megszabaduljon a Habsburg elnyomás alól; legjelentősebb II. Rákóczi Ferenc szabadságharca. II. Rákóczi Ferenc kiadja a jelszót: „Cum Deo pro patria et libertate” (Az Istennel a hazáért és a szabadságért). Létrejön a Habsburgok elleni nemzeti egység. II. Rákóczi Ferenc 1704-ben erdélyi fejedelem, 1705-ben Magyarország „vezérlő fejedelme”.

1711. április 30-án a majtényi síkon II. Rákóczi Ferenc és a kurucok kényszerűségből leteszik a fegyvert („szatmári béke”).

1723 A Pragmatica Sanctio törvényesen rendezi a Habsburg uralkodó és a magyarországi rendek viszonyát.

A Habsburg Birodalomban főleg Mária Terézia (1740-1780) és fia, II. József (1780-1790), a felvilágosult abszolutizmus szellemében uralkodik; ráébrednek a paraszti réteg fontosságára, mert ők fizetik a legtöbb adót. Tizenegy magyar huszárezred ontja vérét Habsburg érdekekért Európa hadszínterein (gróf Hadik András, Nádasdy Ferenc, stb.).

A reformkor idején kiemelkedő személyiség József nádor, („osztráknak született és magyarként halt meg”), akinek 1797-1847 közötti nádorsága idején számos intézmény (Magyar Tudós Társaság, Széchényi Könyvtár, Ludovika Akadémia, stb.) jön létre. Széchényi Istvánnal az élen az országban több jelentős építkezés zajlik (Tisza-szabályozás, Lánchíd-alagút, Pest nagyvárosiasodása, stb.).

II. József halála után az osztrák udvar nemtetszése ellenében beköszönt a magyar nyelv, irodalom, viselet, zene, tánc új virágkora. A felvilágosodás Magyarországon számos irodalmi és művészeti alkotás motiválója. Az osztrák elnyomás egyre erősödik, amit a szabadságot szerető magyarok nehezen tűrnek. A reformkor idején jelentős magyar személyiségek (gróf Széchényi István, Kossuth Lajos, Wesselényi Miklós, Kölcsey Ferenc, Deák Ferenc, stb.) állnak az ország érdekeit védők élére. Az ország „ébredése”, a nemzeti radikálisok (Petőfi Sándor, Vasvári Pál, Táncsics Mihály) Magyarország Európához való felzárkózását eredményezi.

1848. március 15. A márciusi fiatalok Petőfi Sándor költő vezetésével vér nélküli forradalmat robbantanak ki, és érvényt szereznek a nemzet követelésének, a „12 pontnak”. Március 17-én gróf Batthyány Lajos önálló, független és felelős magyar kormányt alakít, április 7-én megalakul az első független magyar kormány és felszámolják a feudális rendszert. V. Ferdinánd április 11-én szentesíti Magyarország függetlenségét és kimondják Magyarország és Erdély egyesítését. A ruszinokat és a

szlovéneket kivéve a szerbek, a szlovákok, a horvátok és a románok szembe fordulnak a magyar szabadságharccal. 1848 nyarán a bécsi udvar elérkezettnek véli az időt, hogy Magyarországon visszaállítsa teljhatalmát. Szeptember 11-én Jellasics 35 000 főnyi seregével átlépi a Drávát; támadását szeptember 29-én Pákozdon leverik.

1848-49-es forradalom és szabadságharc Magyarország újkori történelmének meghatározó eseménye, a nemzeti identitás egyik alapköve. Szerves része az 1848-as európai forradalmi hullámnak, de egyedül a magyarság jutott el a sikeres katonai ellenállásig. Az osztrákok csak a cári Oroszország beavatkozásával tudnak győzni.

1848 szeptember. Az osztrákok lemondadják Batthyány kormányát, Erdélyben kitör a román népfelkelés. Október 30-án Schwechat mellett az osztrákok győznek, Erdélyben egyedül Háromszék folytatja a szabadságharcot. Az európai forradalmak nagy részét már leverték, Windisch-Grätz a magyar csapatok ellen vonul (téli hadjárat). A magyar országgyűlés 1849. január elejétől május 31-ig Debrecenben ülészik, majd április 2-ika és május 21-ike között megindul a „dicsőséges tavaszi hadjárat”, amely Erdély, Komárom és Buda ideiglenes felszabadításával (április 23) végződik.

1849. június közepén 200 000 főnyi orosz sereg tör az országra; Görgey Artúr serege csak 30 000 emberből áll. Görgey augusztus 13-án Világos mellett az oroszok előtt leteszi a fegyvert.

1849. október 6. Aradon kivégzik a magyar forradalom 13 tábornokát, több száz tisztet és polgári személyt halálra és várfogságra ítélnék; a foglyul ejtett magyar (főleg székely), lengyel és német katonákat besorozzák az osztrák hadseregbe. A császáriak évekig folytatják a megtorlást. A neoabszolutizmus – a rákényszerítés és a megtorlás – kora következik, amely az Osztrák Császárság Poroszországtól elszenvedett katonai vereségéig (1859 és 1866) tart.

1867. július 28-án Ferenc József megkoronázása (június 8.) után szentesíti a kiegyezési törvényt, amely révén létrejön az Osztrák Császárság és a Magyar Királyság között egy „elméletileg” paritás elvű dualista állam, az alkotmányos Osztrák-Magyar Monarchia, amely 1918-ig, az I. világháború végéig áll fenn. A kiegyezés ugyan nem biztosítja Magyarország teljes függetlenségét, mégis reális kompromisszumot és mintegy 50 éves „viszonylagos” békés életet és gazdasági fejlődést jelent. Ebben az időben Magyarország a korábbi agrárországból a XX. század elejére jelentős exporttevékenységet folytató agrár-ipari országgá válik. Magyarország gazdasága az osztrákokénál és az azonos léptékű Európa gazdag államaiénál (Belgium, Hollandia, Norvégia, Nagy-Britannia, stb.) gyorsabban növekszik. Az Osztrák-Magyar Monarchiának az I. világháborús katonai vereség és a nemzetiségi mozgalmak vetnek véget.

1896 a millennium éve; az ország a honfoglalás 1000 éves jubileumát ünnepli. Felpezsdül a szellemi és nemzeti politikai élet, a főváros arculatát máig meghatározó épületek, intézmények igazolják a magyarság tehetségét és hazaszeretét.

A századfordulón az európai nagyhatalmak katonai szövetségbe tömörülnek, hogy érvényesíthessék hatalmi törekvéseiket. Az egyik oldalon Németország és a Monarchia, vele szemben kezdetben Anglia, Franciaország és Oroszország áll, majd csatlakozik Japán, Törökország, Olaszország és Románia. A fronton mintegy 20 millió katona harcol. Az első világháborút Ausztria robbantja ki; a magyar katonákat a keleti és az olasz fronton egyaránt

bevetik. Veszteségeink (Gorlice, Doberdo, Piave, Isonzo) hatalmasak. 1917. április 6-án az Amerikai Egyesült Államok is hadat üzen Németországnak, ezzel eldőli az első világháború sorsa. Magyarország a vesztesek között van.

1918. november 13-án IV. Károly király lemond a magyarországi államügyekbe való részvételéről, de a trónról nem. November 16-án kihirdetik a Független és Önálló Magyar Népköztársaságot, és 1919. március 21-én a Tanácsköztársaság létrejöttével kezdetét veszi a Vörös Terror. Július 31-én az országot megszállják a világháborút megnyerő antant országok csapatai.

Az első világháborút lezáró ún. Párizs környéki békék keretében az 1920. június 4-én Trianonban aláírt szerződés Magyarországot nemzeti állammá minősíti. A mintegy 18,3 millió lakosú történelmi Magyarország területének 67,3 %-a és lakosságának 58,4 %-a a környező országokhoz kerül. 1920-ban a megcsonkított Magyarország 7 986 875 főre csökkentett lakóinak 89,6 %-a magyar anyanyelvű. Trianon után 426 000 magyar kényszerül szülőföldje elhagyására és Magyarországra menekülésre és mintegy 3 227 000 magyar kerül új államok határai közé. A trianoni békeszerződés által kijelölt új határok szétszabdalták az addig jól működő kárpát-medencei földrajzi és gazdasági egységet. Közép-Európában új nemzetiségi politikát generálnak, amelyek végső soron hozzájárulnak a II. világháború kitöréséhez. Az antant hatalmak a mai napig semmit nem tartanak be a békediktátum rájuk vonatkozó, vállalt kötelezettségeikből. Ezt a jogellenes magatartást azóta senki sem kéri számon rajtuk.

1920 márciusában Horthy Miklós ellentengernagy a Magyar Királyság kormányzója. 1921 tavaszán IV. Károly király sikertelen puccskísérletet hajt végre a királyság visszaállítására. Megalakul Bethlen István kormánya, Magyarországot felveszik a Népszövetségbe. Horthy Miklós országvezetése idején csodával határos módon a csonka Magyarország magára talál, iskolák épülnek, felpezsdül a gazdasági (autógyárak, repülőgépgyárak, vasművek stb.), a szellemi (tudományos, színházi, operaházi, zenei) élet, és a mezőgazdaság a nép főiskolák szervezésével fölvirágzik. Hazánk ismét jelentős tényező lesz Európában.

Adolf Hitler célja a francia hegemonia megtörése és a Szovjetunió felszámolása. Nagy-Britannia 1939 végén lép be a világháborúba. Imrédy Béla után 1939. február 16-án gróf Teleki Pál lesz a magyar miniszterelnök, aki megpróbál semleges maradni. Teleki Pál nézete, hogy „a német vereség a mi vereségünk is lesz, de a német győzelem a mi pusztulásunk!” Magyarország sokáig megtartja semlegességi politikáját, de kényszerűségből elkötelezi magát Németország oldalán. Horthy Miklós kormányzó és Kánya Kálmán Varsóban németellenes olasz-lengyel-jugoszláv-magyar „horizontális tengelyről” tárgyal.

1938. november 2-án a Felvidéket, 1940. augusztus 30-án, Észak-Erdélyt és Székelyföldet (43 591 km², 1 123 000 magyar) visszacsatolják az anyaországhoz; Bácskát, Baranyát és a Muraközt is visszaveszik a magyarok.

1940. szeptember 27-én Németország, Olaszország és Japán háromhatalmi egyezményt köt, amelyhez Magyarország 1940 novemberében csatlakozik. Németország 1941. június 22-én megtámadja a Szovjetuniót, június 27-én a kassai provokáció után Magyarország tudomásul veszi a hadiállapotot a Szovjetunióval. 1943 novemberében Európában megindul az amerikai

offenzíva.

1943. január 12-én a második magyar hadsereg a Don-kanyarban – Voronyezsnél – vereséget szenved; 41 000 magyar katona elesik és 28 000 orosz fogságba kerül. A német vereség elkerülhetetlenségét látva Horthy Miklós kormányzó 1944. augusztus 24-én megpróbál átállni a szövetségesek oldalára, de a németek megszállják Magyarországot; Horthyt lemondatják és rövid időre a nyilaskeresztes párt veszi át a hatalmat.

1944 augusztus 25-én a szovjet csapatok átlépi a magyar határt. 1944-1945 telén az orosz front óriási pusztítást végezve végigvonul Magyarországon; a Szovjetunió megszállja az országot. Második világháborús emberveszteségünk mintegy félmillióra (300 000 katonára és sok polgári áldozatra) tehető.

1945. február 13-án befejeződik Budapest ostroma. Az ország infrastruktúrája elpusztul, a nemzeti vagyon jelentős részét a németek és a szovjetek elrabolják. Valamennyi visszacsatolt országrészt (Felvidéket, Erdélyt, Kárpátalját, Bácskát, Muraközt és a Vajdaságot) elveszítjük, Pozsony előtt még három falut is elcsatolnak a magyaroktól, sőt, az Órvidék egy része is a vesztesek oldalán álló osztrákok kezébe kerül.

1945. február 4-11 ül össze a Krimben a jaltai konferencia, július 17 – augusztus 2. között zajlik az Amerikai Egyesült Államok, Anglia és a Szovjetunió Potsdam-i értekezlete, amelyen Magyarország békeszerződése szerepel.

1947. február 10. A „második Trianon”, amely a párizsi béke aláírásával ér véget. Ennek értelmében Magyarország határai a korábbi trianoni határokkal egyeznek meg és a Szovjetunó megszállási övezetébe kerül; Rákosi Mátyás vezetésével a Magyar Kommunista Párt szerzi meg a hatalmat. Annak ellenére, hogy az 1945. november 4-i választást 57 %-al a Független Kisgazda Párt nyeri meg, a kommunista párt megfélemlítéssel, lejárattal, gyilkosságokkal, koncepciós perekkel (mintegy 1 millió embert vontak ügyészi eljárás alá) és csalásokkal kiszorítja ellenfeleit (mintegy 30 ezren kerültek rendőri őrizetbe), majd a baloldalt 1948-ban Magyar Dolgozók Pártja néven egyesíti. Kialakul Sztálin és Rákosi Mátyás személyi kultusza, az egypártrendszer és a totális diktatúra. Megtörténik az államosítás, az egyházi iskolák felszámolása, a nagy földbirtokok megszüntetése (kolhozosítás), és az értelmiségi réteg kitelepítése Budapestről (mintegy 13 ezer főt érintett a rendelet).

1953. Meghal Sztálin, az ország miniszterelnökének Nagy Imrét nevezik ki, aki mérsékli a parasztság terheit és felszámolja az internálótáborokat. 1954-ben a kommunista központi vezetőség jelentős része Nagy Imre mellé áll, aki megszervezi a Hazafias Népfrontot. 1955 tavaszán Moszkva minden tisztséget elvesz Nagy Imrétől, a miniszterelnök Hegedűs András lesz. Rákosi Mátyás beismeri, hogy Rajk László belügyminiszter korábbi pere és kivégzése provokáción alapult. A kommunista párt főtitkára Gerő Ernő lesz.

1956. október 23. Budapesten az egyetemi ifjúság békés tüntetést tart, amely 200 000 fős tömegtüntetéssé alakul. A Magyar Rádió előtti fegyvertelen tömegre az őrség a pártvezetés parancsára véres sortüzet zúdít; még aznap éjjel megkezdődik a fegyveres felkelés. Az '56-os

forradalom és szabadságharc előkészíti a kommunista rendszer bukását, rövid időre visszaadja nemzetünk (tudatosan tönkretett) önbecsülését és identitását. Bár a pártvezetés megígéri a szovjet csapatok kivonását, a többpártrendszer visszaállítását, a Varsói Szerződésből való kilépést, a nyugati hatalmak biztosítják a Szovjetuniót, hogy nem nyújtanak fegyveres segítséget a magyaroknak. A Szovjetunió november 4-én hadüzenet nélküli háborút indít Magyarország ellen. A több napon át tartó hősi ellenállás ellenére a szabadságharc elbukik az egész világ asszisztálása mellett; 2652 magyar állampolgár meghal, 19 226 megsebesül, és mintegy negyedmillió magyar elmenekül az országból. A vonatok megindulnak a gulágok felé, zsúfolva magyar civilekkel és szabadságharcosokkal.

1956 végén A Szovjetunió Kádár Jánost helyezi az ország élére, aki 1957 januárjától a forradalom és a szabadságharc részvevőivel szemben kegyetlen megtorlást alkalmaz. A kommunista párt felveszi a Magyar Szocialista Munkáspárt nevet. Egyre kiterjedtebb a lakosság megfigyelése és a zsarolással kikényszerített besúgóhálózat. Mintegy 800 ezer párttag élvezi a tagság előnyeit.

1968. A kommunista párt megpróbálkozik néhány piaci újítással, amit „gazdasági mechanizmusnak” neveznek, de semmilyen jelentős eredményt nem érnek el.

1970. Az ország a nyugati államoktól egyre több kölcsönt vesz fel, amit nem tud visszafizetni. Megjelennek az ellenzéki csoportok és a reformkezdeményezések. 1979-1989 között főleg az állami eladósodás okán inog a Kádár-rendszer, majd 1989-ben bekövetkezik a rendszerváltás. A hatalmat a kommunisták átadják, mert nem tudják tovább finanszírozni a költségvetést.

1989. június 27. Németh Miklós kormányának külügyminisztere, Horn Gyula és az osztrák külügyminiszter, Alois Mock a sajtó nyilvánossága előtt, a Szovjetunió megkérdése nélkül lebontja az Ausztria felé kiépített műszaki zárat („vasfüggönyt”), ami 160 000 Német Demokratikus Köztársaságban (NDK-ban) élő állampolgárt vonz Magyarországra, akik innen Nyugatra távoznak.

1989. október 23. Szűrös Mátyás kikiáltja a Magyar Köztársaságot.

1990. március 25. Új, szabad választások. A köztársasági elnök Göncz Árpád, a miniszterelnök a Magyar Demokrata Fórum vezetője, Antall József lesz. A miniszterek jelentős részének nincs kormányzati és vezetési gyakorlata, így komoly nehézségeik akadnak.

1991. június 19. Az utolsó szovjet katona elhagyja az országot.

1992-ben Antall József súlyos betegség következtében meghal, helyét ideiglenesen Boross Péter tölti be. 1994-ben a választásokon újra a kommunista párt győz, a miniszterelnök Horn Gyula lesz. Az ország eladósodása fokozódik, a kommunista párt új formában megerősödik, elkezdődik a rablóprivatizáció.

1998-ban Orbán Viktor vezetésével a Fial Demokraták Szövetsége (FIDESZ) kerül kormányra. 1999-ben Magyarország tagja lesz a NATO-nak. A FIDESZ a kormányzást csak egy cikluson keresztül tudja megtartani; 2002-től ismét a Magyar Szocialista Párt kerül uralomra Medgyessy Péter, majd puccsal Gyurcsány Ferenc vezetésével. Magyarország 2003-ban

csatlakozik az Európai Unióhoz. A rablóprivatizáció folytatódik; stratégiai fontosságú intézmények magánkézbe kerülnek, erősödik a külföldi „multik” befolyása. Nő a munkanélküliek száma, romlik az egészségügy és az oktatás színvonala. Az ország politikai és gazdasági helyzete mélypontra jut, felvett kölcsönei a csőd felé vezetik az országot. A közbiztonság egyre elviselhetlenebb, az országban káosz uralkodik, az emberek előrehozott választásra várnak. Gyurcsány Ferenc miniszterelnök többszöri felszólítás csak 2009 május végén mond le, utána koncepció nélküli megélhetési politikusok irányítják az országot.

A magyarok lélekszáma az anyaországban 10 millió körüli, az elcsatolt részeken és más országokban mintegy 5 millió. A magyarság Belső-Ázsiából Európa szívébe érve jelentős mértékben meg tudta tartani élettani adottságait, nyelvét, szellemi- és tárgyi kultúráját. Népdalaink száma mintegy 200 000 körüli, táncvilágunk egészen sajátos, ősi mese- és mondavilágunk gazdag, népművészetünk különbözik minden európai népétől, és még őrizzük ősi ételkultúránkat, amely Európában egyedülálló. Ha Nobel-díjas tudósainkat 10 milliós országra számítjuk, akkor ebben a világban negyedikek, az elért sporteredményekben pedig ötödikek vagyunk. Zeneszerzőink (Liszt Ferenc, Bartók Béla, Kodály Zoltán stb.) és költőink sokat adtak a világnak, feltalálóinknak se szeri, se száma.

1985-től máig a Kárpát-medence őshonos magyarsága több mint 2 millió lélekkel fogyott. Ugyanakkor a magyar vidék kezd magára találni; soha ennyi nemzeti gondolkodású intézmény, civil szervezet nem jött létre az országban, mint az elmúlt években. A magyar emberekben tudatosul, hogy volt már a mainál rosszabb és kilátástalanabb helyzetben is, de összefogással és munkával mindig megtalálták a kiutat. Ez a folyamat játszódik le napjainkban. Az ország talpraállását az emberek erősödő identitástudata, múlttudata és tehetsége garantálja, ha alkalmas vezetőt találnak. Tehetségükkel, kultúrájukkal, mezőgazdasági adottságaikkal, elkötelezett keresztény hitükkel működő polgári demokráciában ismét Európa élvonalába juthat Magyarország.

Kiszely István